

Gerardo Boto

Professor d'Història de l'Art. Institut de Recerca Històrica

Transferència de coneixement en l'àmbit de les Humanitats

La projecció social dels resultats i procediments de les recerques dels professors i investigadors que desenvolupem la nostra activitat en qualsevol de les disciplines humanístiques – tipificats com a transferència del coneixement – és una constant que es reflecteix en un ampli llistat de suplementos o revistes culturals del diaris, televisions i cadenes de ràdio, etc. La Facultat de Lletres de Girona, sense anar més lluny, pot presentar una àmplia i variada nòmina de professors –d'autors, al cap i a la fi– que exposen en articles divulgatius les conclusions més significatives de les seves recerques específiques.

L'arqueologia de gestió, municipal o comarcal, és sens dubte, un altre domini en el qual es du a terme una transferència de coneixement, elaborat prèviament a les aules i a les excavacions de recerca. En paral·lel, i potser d'una manera encara més visible, les exposicions de contingut artístic posen a l'abast de la societat tots els resultats de les recerques sobre els aspectes formals i estètics o sobre les anàlisis dels continguts culturals i ideològics de les obres d'art, arguments nuclears en la disciplina d'Història de l'Art. Una mostra de les obres d'un període històric o un artista específic exigeix, a més, transmetre plantejaments i informacions sobre els processos de patrimonialització de les obres o les estratègies de museïtzació i exposició. És, per tant, mitjançant les exposicions em museus o sales d'institucions culturals, que els historiadors de l'art consumem la difusió de les nostres tasques investigadores i ens responsabilitzen de la transferència del coneixement, freqüentment, a més, sense que l'accés a tot això no comporti un cost afegit per al ciutadà.

En el meu cas, he tingut l'oportunitat de comissariar recentment l'exposició "Imatges medievals de culte", tasca que inclou el disseny tant dels continguts de la mostra com del catàleg publicat. És des d'aquesta circumstància puntual que els responsables d'Engega m'han demanat que plantegi una valoració general sobre els vèrtexs de la socialització del coneixement que despleguem els historiadors de l'art. La mostra sobre aquestes representacions en fusta pintada dels éssers sagrats venerats pel cristianisme medieval resulta pertinent, a més, per a reflexionar des d'una perspectiva històrica com s'ha propiciat en altres períodes l'accés dels no iniciats a determinats principis culturals, o com és el cas, doctrinals. La teologia divulgativa, conreada pels predicadors al llarg dels segles medievals, pretenia que totes les audiències de fidels comprenguessin quin tipus d'aspiracions podien disposar en Déu o els sants, com també quines conseqüències morals i espirituals tindria comportar-se d'una manera o d'una altra. Les societats medievals van produir un art elitista per a consum dels poderosos, realitzat sempre que era possible amb els materials més cars i luxosos perquè, entre altres responsabilitats, havien de representar la rellevància social i política dels seus propietaris. No obstant això, al mateix temps, en aquelles èpoques es realitzaren escultures o pintures menys costoses –per exemple, en fusta policromada– destinades a espais d'ús col·lectiu, com ara capelles o esglésies, i a receptors de formació teològica limitada. Les talles, però, transmetien amb força i eficàcia els principis dogmàtics de la fe cristiana. Ara bé, és veritat que aquestes escultures gòtiques o romàniques s'oferien a uns espectadors àvids d'esperança. És aquí on ens hem de demanar, davant l'avidesa de coneixement dels ciutadans i ciutadanes d'avui, quines són les estratègies comunicatives i expositives més adequades per arribar al públic, i no només distreure'l i informar-lo, sinó sobretot formar-lo i emocionar-lo; al cap i a la fi enriquir-lo i, de retruc, dispensar un benefici objectiu al conjunt de la societat.

